

Mgr. Zdeněk Žalud, PhD.

Věc: oponentní posudek bakalářské práce

Antonín Baloun, Bitva u Mühldorfu a její odraz (nejen) v rytířské literatuře,

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2010

Celkem 67 stran + přílohy.

Velkým bitvám českých dějin už byla věnována řada publikací, které však často jen opakuji obecně známé události, aniž by se důkladněji zamýšlely nad charakterem pramenů, které o konfliktech hovoří. K přímému studiu hlavních pramenů a literatury u poněkud opomíjené bitvy u Mühldorfu (1322) nedávno přikročil Antonín Baloun. Jeho chvályhodný počín má ovšem chybičku na kráse v samotném názvu bakalářské práce. Stálo by za úvahu uvést zde vročení této známé bitvy římských vzdorokráľů, aby snad nebyla zaměněna za bitvu u Mühldorfu z konce srpna 1257, která také našla odezvu v českých pramenech (např. u tzv. Dalimila).

Balounská práce sestává ze tří hlavních kapitol. U první, nazvané *Jan Lucemburský a jeho obraz*, bych opět zvažoval doplnění o slova ...v *narativních pramenech 14. století*. Výběr Balounem použitých kronik je celkem reprezentativní; zdařile vykreslují tradiční český obraz prvního Lucemburka, ovšem s řadou cenných korektur. Zejména hodnotu rytířské statečnosti oceňovala tehdejší urozená česká společnost mnohem zřetelněji než většina kronikářů duchovního stavu i než současná historiografie. Je trochu škoda, že autor zde ani neupozornil na studie věnované narativním pramenům z pera P. Hilsche, G. H. Martina a E. Voltmera, otištěné v jubilejním sborníku *Johann der Blinde. Graf von Luxemburg, König von Böhmen 1296-1346* roku 1997 v Lucemburku. Možná by tam si povšiml způsobu, jakým např. Peter Hilsch analyzuje výpověď Zbraslavské kroniky o králi Janovi. Baloun se o důkladnější rozbor vývoje kronikářova postoje k prvnímu Lucemburkovi bohužel nepokusil a to ani v jedné z několika citovaných kronik.

Jádro předloženého spisu tvoří druhá kapitola, věnovaná bitvě samotné v širokém dějinném kontextu. Vydařená je hned první část této kapitoly (2. 1 Politické okolnosti). Zde postrádám pouze autorovo zdůvodnění, proč byla habsburská kandidatura roku 1314 pro Jana Lucemburského nepřijatelná. Dědické uspořádání Albrechta Habsburského z 18. 1. 1307 totiž zajišťovalo Habsburkům nástupnictví na český trůn, které by v případě jeho uplatňování bylo téměř rovnocenné s lucemburskými nároky. Dotyčné listiny zmiňuje i Zbraslavská kronika v souvislosti s propuštěním Jindřicha Habsburského z křivoklátského zajetí (12. kap. II. knihy). Fridrich Habsburský navíc po svém zvolení nejpozději od roku 1317 podporoval konspiraci českých pánů proti králi Janovi. V poslední větě této části práce (s. 29) bych ještě poopravil tvrzení, že Eliška Přemyslovna a její bratr Jan (Volek) utekli na území Ludvíka Bavora. Zatímco o místě Janova pobytu nevíme, byla Eliška u svého zetě Jindřicha XIV. Dolnobavorského v Landshutu, což nemohlo mít na vztah českého krále k Ludvíku Bavorovi žádný větší dopad.

V kapitole 2. 2 Bitva nacházím řadu cenných informací k předehře a průběhu válečného konfliktu. Autor používá jak prameny, tak literaturu, přičemž vedle detailních studií nezapomíná ani na zásadní syntetická díla (Palacký, Šusta, Spěváček, Bobková). Poněkud mi zde chybí stručné představení hlavních pramenů k bitvě – přinejmenším jejich typ, stáří, jazyk a provenienci. Tento nedostatek je citelný na s. 32, kde jsou uvedeny počty bojovníků, ale chybí zde odkaz na zdroj informací. Na konci této stránky pak najdeme latinský citát bez zasazení do kontextu a bez překladu či komentáře. Antonín Baloun sice na s. 33 uvedl, že *pro naše potřeby se budeme držet kronikářských čísel* (která jsou veskrze nadsazená, jak Baloun ví), čímž však pouze vyjadřuje to, že bere v úvahu kronikáři naznačený poměr obou vojsk. Pro přesnější kontrolu historických údajů by bylo vhodné také u autorů

některých studií (H. Thomas, H. Delbrück, Pfannschmidt, G. Köhler) uvádět, o které prameny své dílčí poznámky k bitvě opírají – lze-li to z jejich textů zjistit. Antonínu Balounovi se nicméně podařilo plasticky vylíčit průběh střetnutí, s využitím některých méně známých hypotéz a detailů. Vyjadřuje se i k lokalizaci bitvy, řeší návrat zajatých českých rytířů do bitvy, výstavbu kostela na bojišti, jeho kvapné opuštění vítěznou stranou a řadu dalších momentů.

Zdařilý je také promyšlený popis události po bitvě (2. 3 Důsledky boje). Hodnotu české pomoci Ludvík Bavor vyjádřil řadou slibů, z nichž na některé se rychle zapomnělo (Braniborsko), jiné však trvale rozšířily moc českého krále (nejen Chebsko, ale i Ludvíkova benevolence pro expanzi do Slezska či Míšně). Opět připomenu, že po Mühlendorfu došlo i k anulování habsburských nároků na český trůn, což zároveň k českému králi připoutávalo dříve odbojné jihočeské šlechtice (Petr z Rožmberka a Vilém z Landštejna). U hodonínských jednání v září 1323 je třeba opravit, že jejich účastníkem nebyl pozdější Karel IV. (* 1316), nýbrž uherský král Karel Robert. V jinak logickém sledu „pobitevních“ událostí postrádám zmínku o zahájení kanonického procesu proti Ludvíku Bavorovi (a jeho zdůvodnění), který Ludvíkovu římskou jízdu roku 1328 značně zkomplikoval a zabránil jeho suverénnímu prosazení v Říši. Jan Lucemburský se sice roku 1323 ještě úžeji sblížil s francouzskou královskou rodinou, ale spory v Říši sledoval a hodlal řešit i nadále, mj. i vynucením Ludvíkovy abdikace ve prospěch svého dolnobavorského zetě.

Poslední kapitola bakalářské práce se záslužně věnuje doposud opomíjenému rozměru mühlendorfského střetu. Autor si nejprve všímá role světců ve středověkých bitvách a potom konkrétně úlohy sv. Václava v české válečné tradici. Účasti sv. Václava v různých bitvách i bitkách se dovolává řada autorů, Baloun ovšem akcentuje nezpochybnitelný fakt, že král Jan bitvu načasoval na václavský svátek, čímž účinně motivoval své spolubojovníky (nota bene nedaleko neblahého válčiště z roku 1257). Naopak motivace proslovem před bitvou silně podléhá vlivu dějepisné topiky a záměru vypravěče. Svatováclavská tradice v životě krále, který po sv. Václavovi pojmenoval dva své syny, si určitě zaslouží hlubší zamyšlení. Zůstává otázkou, jaký vztah má k Janově panovnické kariéře sv. Václava vyzývající staročeský Štilfríd (jak to naznačil Jaroslav Kolár). Také relativní zapomnění sv. Václava jakožto bojového pomocníka a ochránce v pohusitské době představuje dosud blíže nevysvětlený fenomén. Inspirativnost Balounových (a Grausových) postřehů je v této kapitole mimo diskusi, a proto věřím, že některé otevřené otázky se Antonín Baloun pokusí zodpovědět později. U zajímavých obrazových příloh mi scházejí informace o zdrojích, z nichž je autor získal, případně i podrobnější popisky.

Přes některé obsahové i formální nedostatky (např. nesprávné citování Regest) tuto práci považuji za zdařilou. Je možné ji využít jako východisko k dalšímu výzkumu, zejména k důkladnější analýze nejen narativních, ale i diplomatických pramenů a vyobrazení, případně i tzv. druhého života bitvy. Práci navrhuji ohodnotit jako velmi dobrou.

V Plané nad Lužnicí 31. 8. 2010

Mgr. Zdeněk Žalud, PhD.

